

Andrzej AMBROZIK¹
Tomasz AMBROZIK²
Piotr ORLIŃSKI³
Stanisław ORLIŃSKI⁴

WPLYW ZASILANIA PERKINS 1104C MIESZANINĄ OLEJU NAPĘDOWEGO Z DODATKIEM ETANOLU NA JEGO WSKAŹNIKI PRACY

W referacie przedstawiono wyniki badań i ich analizę w aspekcie pomiaru efektywnych wskaźników pracy silnika o ZS typu PERKINS-1104C. Silnik zasilany był mieszaniną paliwa węglowodorowego z etanolem oraz węglowodorowym, niskosiarkowym olejem napędowym. Wykazano wpływ różnych paliw na efektywne wskaźniki pracy silnika.

INFLUENCE OF POWERING 1104C PERKINS WITH MIXTURE OF DIESEL WITH THE ADDITION OF THE ETHANOL TO HIS SIGNS OF THE WORK

In the paper research findings and their analysis were introduced in the aspect of the measurement of effective signs to the work of an engine about ZS of the PERKINS-1104C type. The powered engine was a mixture of hydrocarbon fuel with the ethanol and comparatively with hydrocarbon, low-sulphuric diesel. An influence of different fuels on effective signs of the work of an engine was demonstrated.

1. WSTĘP

Od końca lat osiemdziesiątych obserwuje się duży wzrost zapotrzebowania, na paliwa alternatywne. Celem zastosowania do zasilania silników tych paliw jest zapewnienie własnej dla danego kraju możliwie największej bazy paliwowej. Jedną z dróg służących do rozwiązania tego problemu jest wykorzystanie paliw ekologicznych: niskosiarkowych olejów napędowych, olejów roślinnych i ich estrów oraz ich mieszanin z etanolem [3, 8]. Daje to możliwość rozwoju w danym kraju nowych technologii produkcji paliw, dodatkowe miejsca pracy i pozytywne efekty ekologiczne. Ekologiczne paliwa naturalne, roślinne i ich mieszaniny z etanolem charakteryzują się innymi właściwościami fizykochemicznymi w stosunku do paliw węglowodorowych, powodują one występowanie

¹ Politechnika Świętokrzyska, Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn, Zakład Silników Ciepłych, Kielce.

² Politechnika Świętokrzyska, Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn, Zakład Tribologii i Materiałów Eksploatacyjnych, Kielce.

³ Politechnika Warszawska, Wydział SiMR, Instytut Pojazdów

⁴ Politechnika Radomska, Wydział Mechaniczny, Instytut Eksploatacji Pojazdów i Maszyn, e-mail: walorl@wp.pl

różnic w procesie tłoczenia i rozpylania paliwa oraz procesie ich spalania w przestrzeni nadłokowej silnika o zapłonie samoczynnym (ZS) [1, 7, 9].

Lepkość i gęstość wpływają na jakość rozpylenia paliwa, a to z kolei decyduje o przebiegu spalania i w rezultacie o emisji toksycznych składników ze spalinami. Napięcie powierzchniowe wpływa na średnicę kropeł i zasięg strugi rozpylonego paliwa. Większe wymiary kropeł i bardziej zwarty kształt strugi powodują wzrost jej zasięgu. Im większa lepkość i napięcie powierzchniowe tym większy jest zasięg strugi rozpylonego paliwa.

Lepkość paliwa wpływa na takie parametry wtrysku jak [4, 6]:

- wielkość dawki wtryskiwanego paliwa,
  - wznios iglicy rozpylacza,
  - ciśnienie i czas trwania wtrysku, które istotnie wpływają na proces rozpylenia paliwa.
- Paliwo przeznaczone do zasilania szybkoobrotowych silników o ZS powinno zapewniać [5]:
- prawidłowe funkcjonowanie całego układu zasilania, w tym szczególnie aparatury wtryskowej,
  - prawidłowy efektywny proces rozpylania i spalania,
  - tworzenie możliwie jak najmniejszej ilości szkodliwych składników spalin.

2. CEL BADAŃ

Zamierzeniem autorów było przeprowadzenie i analiza badań eksperymentalnych dotyczących wybranych problemów związanych z zastosowaniem zasilania silników o zapłonie samoczynnym (o ZS) paliwami pochodzenia: naturalnego oraz ich mieszanin z etanolem, bez dokonywania modernizacji konstrukcyjnej i bez zmian regulacyjnych badanego silnika.

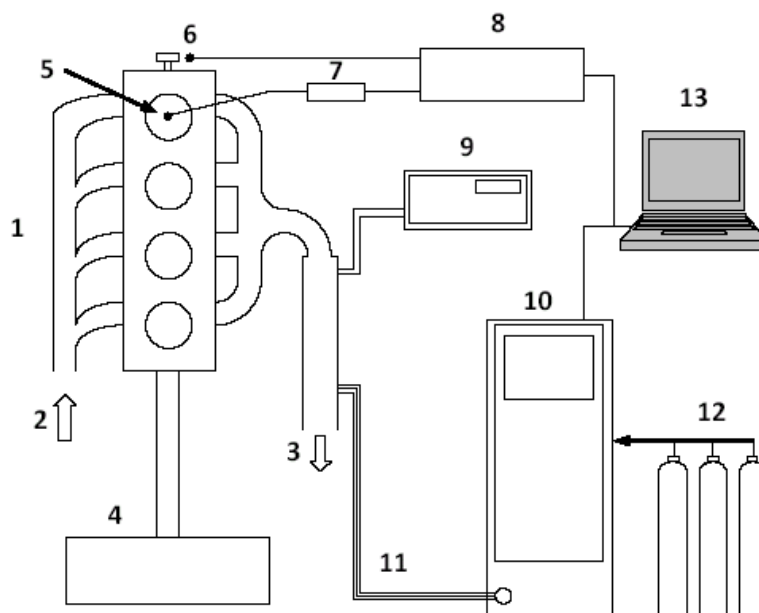
Badania eksperymentalne dotyczyły oceny wpływu zasilania silnika PERKINS-1104C-44 pracującego w ustalonych warunkach według zewnętrznej charakterystyki prędkościowej w przedziale prędkości obrotowej wału korbowego od 1000 do 2200 obr/min, na wskaźniki efektywne tj.: moment obrotowy (M_o , Nm), moc efektywną (N_e , kW) oraz ciśnienie efektywne (P_e , MPa).

Silnik PERKINS typ 1100 był zasilany paliwem węglowodorowym, niskosiarkowym olejem napędowym EKODIESEL PLUS 50B oraz porównawczo mieszaninami: M1 – 90% ON + 10% etanolu, M2 – 80% ON + 20% etanolu i M3 – 70% ON + 30% etanolu.

3. STANOWISKO BADAWCZE ORAZ PARAMETRY FIZYKOCHEMICZNE PALIW ZASILAJĄCYCH SILNIK

Badania przeprowadzono na typowym stanowisku hamownianym wyposażonym w silnik o zapłonie samoczynnym typu PERKINS-1104C z wtryskiem bezpośrednim paliwa. Stanowisko wyposażone było w system pomiarowy umożliwiający pomiar parametrów i ciśnień szybkozmiennych. Etanol jako dodatek do paliwa węglowodorowego wykorzystano ze względu na jego dostępność na rynku oraz z uwzględnieniem, że mieszaniny oleju napędowego z etanolem posiadają różne właściwości fizykochemiczne tj. gęstość, lepkość i napięcie powierzchniowe [3]. Na rys.1 przedstawiono schemat blokowy stanowiska badawczego. Wybrane właściwości fizykochemiczne zastosowanych paliw

zasilających przedstawiono w tabeli 1 za tabela 2 typ wtryskiwacza oraz jego parametry [3].

Rys. 1. Schemat blokowy stanowiska badawczego [2]

1 – silnik PERKINS 1104-C44; 2 – wlot powietrza; 3 – wylot spalin; 4 – hamulec elektrowirowy SCHENCK W450; 5 – piezoelektryczny czujnik ciśnienia AVL GM 12; 6 – rejestrator kąta obrotu wału korbowego; 7 – wzmacniacz sygnału; 8 – system indykowania AVL IndiSmart; 9 – analizator stężeń cząstek stałych AVL 415; 10 – analizator spalin AVL CEB II; 11 – droga grzana; 12 – zestaw gazów wzorcowych; 13 – komputer PC

Tabela 1. Właściwości fizykochemiczne paliw zasilających silnik [11]

PARAMETR	EKODIESEL PLUS 50 B	M1 (90% ON PLUS-50B + 10% Etanolu)	M2 (80% ON PLUS-50B + 20% Etanolu)	M3 (70% ON PLUS-50B + 30% Etanolu)
Gęstość w 20°C [10^3 kg/m^3]	848	832,5	828	823,8
Lepkość kinematyczna w 40°C [$10^{-6} \text{ m}^2/\text{s}$]	2,75	2,43	2,27	2,08
Napięcie powierzchniowe $\sigma \cdot 10^{-2} \text{ [N/m]}$	3,74	3,01	2,86	2,74

Tabela 2. Typ wtryskiwacza oraz jego parametry [2]

Wtryskiwacz: rodzaj	Firmy Delphi z rozpylaczem 5-cio otworkowym o średnicach 0,25 mm
Typ wtryskiwacza/ ciśnienie wtrysku	Delphi 2645K016/ 29±0,5 MPa

4. OPIS METODY BADAŃ

Podczas badań silnik PERKINS typ 1100 zasilany był trzema rodzajami paliw ekologicznych tj.: olejem napędowym EKODIESEL PLUS 50B oraz porównawczo mieszaninami objętościowymi: M1 – 90% ON + 10% etanolu, M2 – 80% ON + 20% oraz M3 – 70% ON + 30% etanolu.

Podczas sporządzania zewnętrznej charakterystyki prędkościowej silnika w przedziale od 1000-2200 obr/min, rejestrowano, co 200 obr/min: obciążenie i zużycie paliwa.

Wskazania momentu obrotowego (M_o), mocy efektywnej (N_e), ciśnienia efektywnego (P_e) w czasie badań odczytywano z modułu pomiarowego stanowiska hamownianego, a następnie obliczano te wskaźniki według zależności (1, 2, 3) w celu potwierdzenia prawidłowości otrzymywanych wyników badań. Wskazania momentu obrotowego i mocy efektywnej silnika były skorygowane za pomocą współczynnika korekcji kr.

Wskaźniki efektywne:

- zredukowany moment obrotowy M_o , Nm,
- zredukowana moc efektywna N_e , kW,
- ciśnienie efektywne P_e ; MPa.

Zredukowany moment obrotowy może być także obliczony z wykorzystaniem mocy efektywnej N_e oraz prędkości obrotowej silnika n z zależności [1]:

$$M_o = 9550,14 \frac{N_e}{n} \text{ [Nm]} \quad (1)$$

$$M_{oz} = M_o \cdot k_r \text{ [Nm]}$$

Wzór na zredukowaną moc efektywną [1]:

$$N_e = \frac{M_o \cdot n}{9550,14} \text{ [kW]} \quad (2)$$

$$N_{ez} = N_e \cdot k_r \text{ [kW]}$$

Ciśnienie efektywne P_e , obliczono ze wzoru [1]:

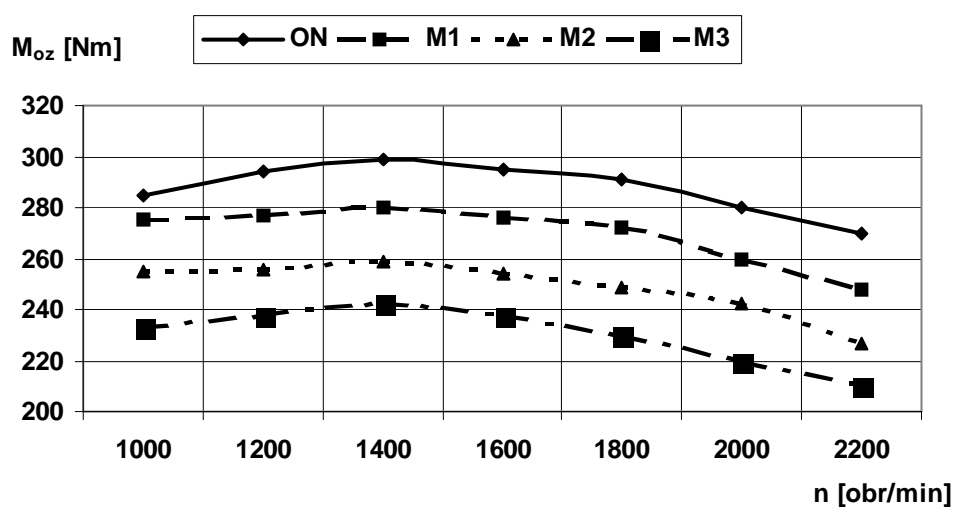
$$P_e = \frac{N_{ez}}{V_{ss} \cdot n} \text{ [MPa]} \quad (3)$$

gdzie:

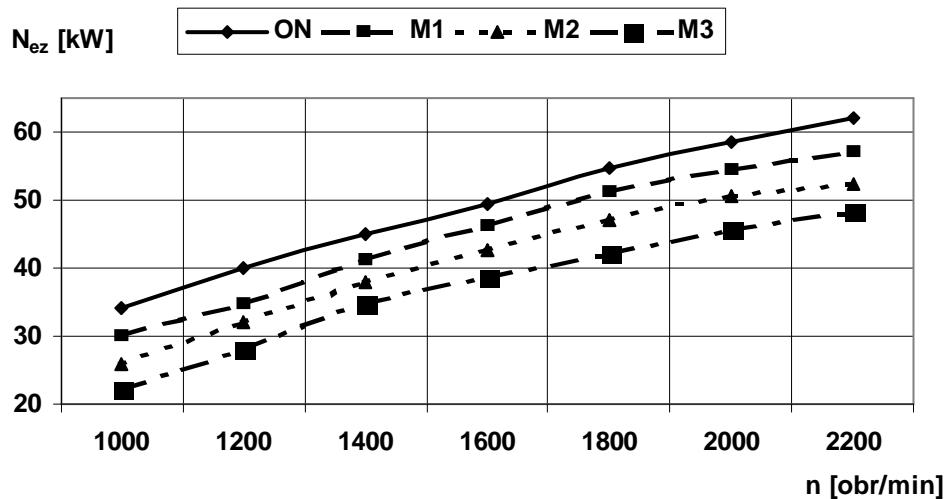
- V_{ss} – objętość skokowa silnika, dm^3 ,
- kr – współczynnik korekcji stosowany ze względu na warunki otoczenia: temperatura i ciśnienie otoczenia,
- n – prędkość obrotowa wału korbowego silnika, obr/min.

5. ANALIZA OTRZYMANYCH WYNIKÓW BADAŃ

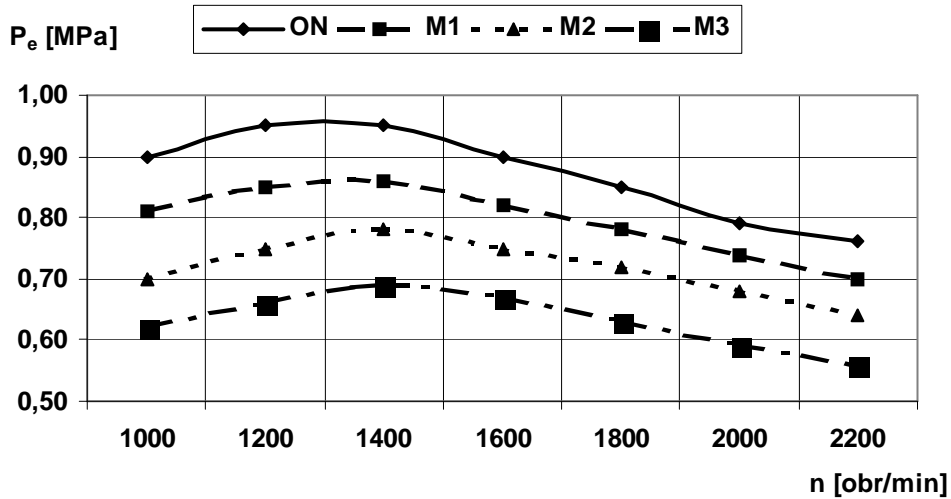
Na rys. 2 przedstawiono porównanie momentu obrotowego silnika M_o , rys.3 mocy efektywnej N_e , rys. 4. ciśnienia efektywnego P_e .

Rys. 2. Porównanie zredukowanego momentu obrotowego M_{oz} [Nm] dla badanych paliw EKODIESEL, M1, M2 i M3 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

Rys. 3. Porównanie zredukowanej mocy efektywnej N_{ez} [kW] dla badanych paliw EKODIESEL, M1, M2 i M3 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

Rys.4. Porównanie ciśnienia efektywnego P_e [MPa] dla badanych paliw EKODIESEL, i M1, M2 i M3 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

6. WNIOSKI

Na podstawie wyników otrzymanych z przeprowadzonych badań można sformułować następujące wnioski:

- na podstawie badań ustalono, że mieszanka oleju napędowego z alkoholem etylowym M1, M2 i M3 jest stabilna w temperaturach: w zakresach temperatur od +25 do +35°C,
- największe wskazania momentu obrotowego (M_o) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś najmniejsze dla mieszaniny M3. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M3 wynosi od 15,6 do 24%,
- największe wskazania mocy efektywnej (N_e) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś najmniejsze dla mieszaniny M3. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M3 wynosi od 23,6 do 30,2%,
- największe wskazania ciśnienia efektywnego (P_e) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś najmniejsze dla mieszaniny M3. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M3 wynosi od 23 do 30%,
- po zastosowaniu dodatku etanolowego do paliwa mineralnego zaobserwowano spadek efektywnych wskaźników pracy M_o , N_e i P_e . Największy spadek odnotowano dla paliw zawierających 30% etanolu i wynosił on maksymalnie 30%,
- zmiany ciśnień podczas procesu spalania zależały od wielkości obciążenia silnika oraz właściwości fizykochemicznych badanych paliw w tym od zawartości tlenu chemicznego w mieszaninach: M1, M2 i M3, co ma wpływ na wskaźniki efektywne pracy silnika.
- celowe jest dalsze prowadzenie badań nad oceną wpływu zasilania silnika zarówno paliwami pochodzenia mineralnego oraz ich mieszaninami z etanolem na efektywne wskaźniki pracy silnika,
- przy ocenie ekonomicznego aspektu stosowania mieszanin paliw naturalnych z alkoholem etylowym jest zmniejszenie kosztów ich wytwarzania i dystrybucji poprzez dotacje państwowe, tak, aby ceny tych paliw były porównywalne do cen paliw pochodzenia węglowodorowego.

7. LITERATURA

- [1] Ambroziak A.: Analiza cyklu pracy czterosuwowych silników spalinowych. Monografie, Studia, Rozprawy. M-16. Wydaw. Politechniki Świętokrzyskiej. PL ISSN 1897-2691. Kielce 2010.
- [2] Dokumentacja techniczna stanowiska badawczego. Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych. Politechnika Warszawska, Warszawa 2010.
- [3] Jankowski. K., ORLIŃSKI S.: „Wpływ właściwości paliw naturalnych i roślinnych na wskaźniki ekonomiczne i energetyczne silnika o zapłonie samoczynnym”, XII MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA nt. KOMPUTEROWE SYSTEMY

- WSPOMAGANIA NAUKI, PRZEMYSŁU I TRANSPORTU „TRANSCOMP 2008”, Zakopane 2008.
- [4] Kruczyński S., Orliński P., Orliński S.: Wpływ zasilania silnika rolniczego o zapłonie samoczynnym olejem napędowym z alkoholem etylowym na efektywne wskaźniki jego pracy, TRANSCOMP – XIV INTERNATIONAL CONFERENCE COMPUTER SYSTEMS AIDED SCIENCE, INDUSTRY AND TRANSPORT, Zakopane – grudzień 2010.
- [5] Kruczyński S., Orliński P., Orliński S.: Wpływ zastosowania mieszanin oleju napędowego, Estru FAME z 20 % dodatkiem etanolu na energetyczne wskaźniki pracy silnika perkins-1104C-44, TRANSCOMP – XIV INTERNATIONAL CONFERENCE COMPUTER SYSTEMS AIDED SCIENCE, INDUSTRY AND TRANSPORT, Zakopane –grudzień 2010.
- [6] Lipski R., Orliński S.: Wpływ składu paliwa mikroemulsyjnego węglowodorowo-estrowo-etanolowego na efektywne wskaźniki pracy silnika PERKINS-1104C-44. Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, Komisja Motoryzacji PAN oddział w Lublinie, MOTOROL, Tom 12, Lublin 2010, ISSN 1730-8658.
- [7] Łuksa A., Kruczyński S., Orliński P., Orliński S.: XVI Ogólnopolskie Sympozjum Naukowe „MOTORYZACYJNE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA” Instytut Pojazdów Politechniki Warszawskiej Wydział SiMR, Warszawa, 12 grudnia 2008 r. Porównanie wybranych wskaźników pracy silnika o ZS zasilanego paliwami zastępczym, 12 grudnia 2008 r. Warszawa.
- [8] Kruczyński S., Orliński P., Orliński S.: Wpływ zastosowania mieszanin oleju napędowego, estru FAME z etanolem na ekonomiczne i ekologiczne wskaźniki pracy silnika PERKINS-1104C-44, Zeszyty naukowe Instytutu Pojazdów Politechniki Warszawskiej Wydział SiMR, Warszawa, 2(78)/2010, ISSN 1642-347X.
- [9] Orliński S.: Wpływ składu paliwa mikroemulsyjnego węglowodorowo-estrowo-etanolowego na efektywne wskaźniki pracy silnika PERKINS-1104C-44, Zeszyty naukowe Instytutu Pojazdów Politechniki Warszawskiej Wydział SiMR, Warszawa, 2(78)/2010, str.73-86. ISSN 1642-347X.
- [10] Orliński S.: Wpływ zastosowania mieszanin estru FAME z etanolem na ekologiczne wskaźniki pracy silnika PERKINS-1104C-44. VII Konferencja Naukowo-Techniczna Logistyka Systemy Transportowe, Bezpieczeństwo w Transporcie, „LOGITRANS”. Politechnika Radomska, Wydział Transportu, PAN-Komitet Transportu, Szczyrk, 14-16.04.2100, ISBN 978-837351-362-4.
- [11] Zakład Produktów naftowych, WMTiW, Politechnika Radomska Świadectwa jakości paliw, 2010.